

Tid for ny regel

Politikerne bør bli enige om nye retningslinjer for bruken av oljepenger.

Regjeringen har foreslått en bruk av oljepenger i 2016 på 194 milliarder kroner, målt ved det strukturelle oljekorrigerede budsjettunderskuddet. I Nasjonalbudsjettet for 2016 anslås dette til 2,8 prosent av verdien av Pensjonsfondet ved utgangen av året, dvs. godt under fireprosentbanen som representerer handlingsregelen for finanspolitikken.

Likevel er mange kommentatorer bekymret. Bruken av oljepenger tilsvarer 7,1 prosent av fastlands-bnp, som er en økning fra 2015 på 0,7 prosentenheter. Dersom bruken av oljepenger fortsetter å øke like mye, vil vi løpet av fem år komme opp på Finansdepartementets anslag for fireprosentbanen. Mens fireprosentbanen da antas å flate ut for gradvis å synke målt i forhold til bnp, vil en videreføring av økningen for 2016 fortsette å stige, som illustrert i figuren.

Selv om den skisserte pengebruken er under fireprosentbanen de neste fem årene, og i den forstand i tråd med handlingsregelen, er det neppe en god politikk.

Problemet illustrerer at fireprosentbanen ikke lenger gir en tilstrekkelig retningslinje for finanspolitikken. De siste årene har fondskapitalen vokst kraftig, på grunn av god avkastning på aksjer og obligasjoner, og svakere kronkurs. Derfor innebærer fireprosentbanen en svært høy bruk av oljepenger.

Samtidig er det grunn til mye mer pessimisme om den fremtidige veksten i fondet. Lavere oljepris innebærer at de årlige oljeinntektene er mye lavere enn før. Dagens lave rentenivå taler for lavere avkastning på aksjer og obligasjoner fremover, og Thøgersen-utvalget sier at dette kan trekke realavkastningen de neste 10-15 årene ned mot to prosent.

Svakere kronkurs gjør det også mer sannsynlig at kronen vil styrke seg fremover, slik at fondsverdien reduseres målt i norske kroner.

Økonomi Steinar Holden

Alt dette kan oppsummeres i at vi meget raskt kan komme i en situasjon der vi spiser av fondskapitalen. Fireprosentbanen gir ingen retningslinje for hvordan vi kan unngå det. Det taler sterkt for at det er behov for en ny regel eller retningslinje.

Thøgersen-utvalget foreslår en tilleggsregel om gradvis innfasing av oljepenger, med en årlig økning tilsvarende 0,1 til 0,2 prosent av fastlands-bnp. En slik tilleggsregel ville gi en nyttig retningslinje for budsjettpolitikken fremover.

Også med en regel er det rom for avvik i det enkelte år, hvis det er gode grunner til det. Er det slike grunner nå? Er det noe spesielt med 2016 som gjør at vi kan øke pengebruken mer enn det vi trolig kan gjøre i 2026?

For dagens politikere er det naturligvis alltid mer fristende å bruke mange «friske penger» nå, enn å overlate noen av disse til dem som styrer om ti år. Men det er ikke noe godt argument for oss andre.

Et bedre argument for å øke bruken av oljepenger neste år, er den svake konjunktursituasjonen norsk økonomi er i. Men siden de svake konjunkturerne i all hovedsak skyldes lavere oljepris og oljeaktivitet, som jo gjør oss mindre rike, er det

Et høyt antall flyktninger innebærer også økte offentlige utgifter fremover, så heller ikke det er et godt argument for å bruke mye mer penger nå, skriver artikkelforfatteren. Her fra teltleiren i det tidligere Smart Club-bygget ved Råde i Østfold. Foto: Vegard Wivestad Grøtt, NTB scanpix

Vi kan meget raskt komme i en situasjon der vi spiser av fondskapitalen. Fireprosentbanen gir ingen retningslinje for hvordan vi kan unngå det. Det taler sterkt for at det er behov for en ny regel

begrenset i hvilken grad vi kan bruke dette som argument for økt bruk av oljepenger.

Flyktningssituasjonen er også et relevant argument for å bruke mer penger. Det koster å ta imot flyktninger, og det er viktig at de flyktningene som skal bli i landet, integreres på en god måte. Penger som på en effektiv måte kan bidra til at flyktninger kommer i jobb, er vel anvendt. Men samtidig innebærer et høyt antall flyktninger også økte offentlige utgifter fremover, så heller ikke det er et godt argument for å bruke mye mer penger nå.

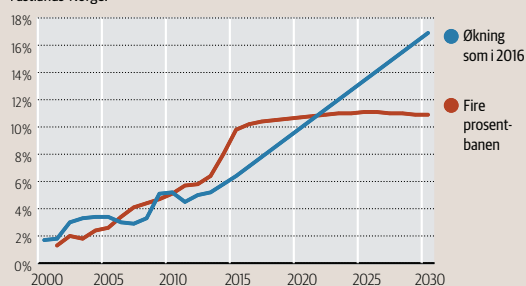
Felles for disse to argumentene, nedgang i oljevirksomheten og et høyt antall flyktninger, er at de kan være vel så relevante de neste årene. Oljevirksomheten er fortsatt på et høyt nivå, og det er betydelig usikkerhet om utviklingen fremover. Dermed kan vi lett komme i en situasjon der disse argumentene brukes for å begrunne økt oljepengebruk også i årene fremover.

Sammenlignet med andre land med store naturressurser, har Norge hatt en svært vellykket finanspolitikk. Og finanspolitikken er fortsatt godt innenfor grensene av hva som er ansvarlig. Men siden fireprosentbanen nå gir liten veiledning om

Nær toppen

Handlingsregelen trenger avløsning.

Forventet realavkastning (fire prosent-banen) og oljepengebruk, fremskrevet med årlig økning tilsvarende 0,7 prosent av Fastlands-bnp, målt som prosent av trend-bnp for Fastlands-Norge.

2015 DN grafikk/Kilde: Finansdepartementet/Steinar Holden

finanspolitikken i årene som kommer, er det behov for en ny retningslinje som beskriver en fornuftig utvikling fremover.

Lavkonjunktur og flyktninger kan gi grunn til å bruke noe mer enn det en slik retningslinje vil si, men neppe så mye som det politikerne nå ser ut til å ville gjøre.

Steinar Holden, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Mer debatt på side 48-51

Misforstått om bilfritt sentrum
Morten Welde

Skatt som bremser oppstart
Knut Brundtland

Drømmen om havvind
Håkon Endresen Normann

Gjestekommentar
- økonomi

Roger Bjørnstad

Hilde C. Bjørnland

Øystein Dørum

Steinar Holden

Steinar Juel

Per Richard Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honorerer ikke.